Regel 103-104 Ἀλλὰ t/m ἁλιῶσαι
Deze opmerking kan op twee manieren opgevat worden: als een verklaring en als een waarschuwing.

1p **14** Noteer in eigen woorden wat door deze opmerking verklaard wordt. Baseer je antwoord op het voorafgaande (vanaf regel 97 Εἰρωτᾷς).

1p **15** Noteer in eigen woorden voor wie deze opmerking als waarschuwing kan gelden en op welk gedrag van diegene deze waarschuwing betrekking heeft. Baseer je antwoord op het vervolg (t/m regel 115 γαῖαν).

Regel 97-109 Εἰρωτᾷς t/m μακρά

1p **16** Noteer wat de hiërarchische verhouding is tussen enerzijds Zeus en anderzijds de andere goden. Betrek in je antwoord een gegeven uit het tekstgedeelte Εἰρωτᾷς t/m μακρά (regel 97-109).

Regel 110-115 Ἔνθ᾽ t/m γαῖαν

1p **17** Noteer wat volgens jou de hiërarchische verhouding is tussen enerzijds Zeus en anderzijds het lot. Betrek in je antwoord een gegeven uit het tekstgedeelte Ἔνθ᾽ t/m γαῖαν (regel 110-115).

Een wetenschapper merkt naar aanleiding van tekst 2 op, dat Hermes slecht nieuws heeft voor Calypso, maar dat hij dit op een tactvolle manier brengt.

1p **18** Is de manier waarop Hermes dit nieuws brengt, volgens jou inderdaad tactvol? Beargumenteer je mening met behulp van een gegeven uit tekst 2.

Tekst 2 en Tekst 1

Tekst 2, regel 108-109 ἀτὰρ t/m μακρά
Athena wordt hier verantwoordelijk genoemd voor de dood van vele Grieken.

1p **19** Leg uit dat Athena niet verantwoordelijk is voor de dood van Odysseus' eigen makkers. Betrek in je antwoord een gegeven uit **tekst 1**.

1p **20** Noteer een gegeven dat in de hele *Odyssee* een rol speelt, op grond waarvan het inderdaad onwaarschijnlijk is dat Athena verantwoordelijk zou zijn voor de dood van Odysseus' eigen makkers.

Tekst 3

Regel 54 **Eindelijk** t/m **gekomen**
Ook Odysseus' diepste wens is uitgekomen.

1p **21** Citeer uit **tekst 1**, uit het tekstgedeelte Ἔνθ᾽ t/m εἶναι (**tekst 1**, regel 11-15) de twee Griekse zelfstandige naamwoorden die weergeven wat Odysseus steeds gewenst heeft.

Regel 56 **jou en zijn zoon**

1p **22** Citeer uit het tekstgedeelte Τὴν t/m ἔργα (regel 58-64) het Griekse tekstelement waarmee dezelfde personen bedoeld worden als met **jou en zijn zoon** (regel 56).

Regel 63-64 ἀλλά t/m ἔργα

Dit tekstgedeelte wordt door Imme Dros als volgt vertaald:

> Ach die vrijers zijn vast gedood door een God die boos was
> om hun schennende overmoed en hun schandalige daden.

2p **23** Noteer de namen van de twee stilistische middelen die wel in regel 64 van de Griekse tekst gebruikt zijn, maar niet in de vertaling zijn overgenomen. Laat alliteratie buiten beschouwing.

Regel 67 ἀτασθαλίας en **tekst 1**, regel 7 ἀτασθαλίῃσιν

1p **24** Welke van deze twee gevallen van roekeloosheid vind jij erger? Licht je antwoord toe. Ga in je antwoord in op beide gevallen.

Regel 67 κακόν

1p **25** Welk tekstelement komt inhoudelijk overeen met κακόν (regel 67)?

A τις ἀθανάτων κτεῖνε μνηστῆρας ἀγαυούς (regel 63)

B ὕβριν θυμαλγέα καὶ κακὰ ἔργα (regel 64)

C Οὔ τινα τίεσκον ἐπιχθονίων ἀνθρώπων (regel 65)

D ὤλεσε τηλοῦ νόστον Ἀχαιΐδος, ὤλετο δ᾽ αὐτός (regel 68)

Regel 59-68 Μαῖα t/m αὐτός

Penelope spreekt in dit tekstgedeelte tweemaal over Odysseus. De tweede maal doet ze dat in de regels 67-68.

1p **26** Noteer uit het tekstgedeelte Μαῖα t/m εἰσαφίκοιτο (regel 59-66) de nummers van de twee direct opeenvolgende regels waarin Penelope de eerste maal over Odysseus spreekt.

Regel 70 Τέκνον t/m ὀδόντων

Uit dit tekstgedeelte blijkt dat Eurycleia verbaasd is over de reactie van Penelope.

1p **27** Citeer uit het vervolg (t/m regel 77 νόοιο) het Griekse tekstelement waarmee Eurycleia de reactie van Penelope verklaart.

Let op: de laatste vragen en opdracht van dit examen staan op de volgende pagina.

Regel 70 ποῖόν t/m ὀδόντων
Dit tekstelement komt vaker voor in de epen van Homerus.

1p **28** Welk voordeel hadden ἀοιδοί van het herhaald gebruik van bepaalde tekstelementen? Baseer je antwoord op de achtergronden bij de teksten die je voor dit examen gelezen hebt.

Regel 71 ἐόντα

1p **29** Als je dit participium in het Nederlands wilt weergeven met een bijzin, wat is dan een correct voegwoord om deze bijzin in te leiden?

A hoewel
B indien
C omdat
D zodra

Regel 73-79 Ἀλλ᾽ ἄγε t/m ὀλέθρῳ
In dit tekstgedeelte zegt Eurycleia dat Penelope met haar mee moet gaan, zodat ze zelf kan zien dat Eurycleia de waarheid gesproken heeft. Maar voordat ze gaan, probeert Eurycleia in dit tekstgedeelte op twee andere manieren Penelope ervan te overtuigen dat ze de waarheid gesproken heeft.

2p **30** Beschrijf in eigen woorden deze twee manieren.

Later probeert Odysseus zelf Penelope te overtuigen van zijn identiteit.

1p **31** Beschrijf wat Odysseus dan aan Penelope vertelt om haar te overtuigen. Baseer je antwoord op het gedeelte dat volgt op tekst 3 (niet in dit examen afgedrukt).

Regel 83 ἀλλ᾽ ἔμπης ἴομεν μετὰ παῖδ᾽ ἐμόν, ὄφρα ἴδωμαι

1p **32** Schrijf regel 83 over en scandeer deze regel.

Regel 85-87 Ὣς t/m λαβοῦσα
In dit tekstgedeelte blijkt dat de verteller een alwetende verteller is.

1p **33** Noteer waaruit dit blijkt. Betrek in je antwoord een gegeven uit het tekstgedeelte Ὣς t/m λαβοῦσα (regel 85-87).

Tekst 4

Bestudeer de inleiding en de aantekeningen bij tekst 4.

36p Vertaal de regels 128 t/m 141 en de regels 144 t/m 145 in het Nederlands.

Bronvermelding
Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.